

Kleine monumenten (13)

Eén van de laatste zouttorens staat op terrein van universiteit

Leo Nijkamp

Hoge donkere mijnschachten voor het winnen van zout vormden ooit opvallende elementen in het landschap bij Boekelo en Hengelo (O). Toepassing van nieuwe boortechnieken maakte ze overbodig. Van de zeven bewaard gebleven torens is er één overgebracht naar de Calslaan op het terrein van de Universiteit Twente. Hij werd door Akzo Zout Chemie, waarin de Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie is opgegaan, geschonken en als clubhuis van de studentenhockeyvereniging Drienerlo ingericht.

Het witte goud in de Twentse bodem werd in 1886 bij toeval ontdekt, toen de kasteelheer van

Twickel bij Delden drinkwater wilde aanboren en pekelschil boven bracht. Op een diepte van 400 meter bleek een enorme laag steenzout te zitten. De ontginning begon pas na de Eerste Wereldoorlog, toen Nederland voor de zoutinvoer steeds hogere prijzen moest betalen. Nu zijn de rollen omgekeerd en wordt naar zestig landen uitgevoerd.

Het eerste verwerkingsbedrijf verrees in Boekelo aan de spoorlijn van Enschede naar Haaksbergen. In de houten, taps toelopende torens in het veld werden de boorpijpen aan elkaar geschroefd en de diepte in gedreven om water in de zoutlaag te brengen en als pekelschil weer op te pompen voor verwerking tot huishoud- en wegzout en verschillende andere producten. Na de opening van het Twentekanaal in de dertiger jaren werden de activiteiten geleidelijk verplaatst naar een nieuwe fabriek in Hengelo (O), omdat verzending per schip aanmerkelijk goedkoper was.

De komst van verplaatsbare boorinstallaties in 1963 luidde het einde van verouderde mijntorens met hoge onderhoudskosten in. Zij werden vervangen door bescheiden groene boorhuisjes in boerderijstijl, compleet met windveren en een gevelteken. Het dak reikt bijna tot aan de grond. Daaronder bevinden zich de afsluiters van de boorgaten en controle-apparatuur.

Als de mobiele installatie haar werk moet doen, worden de wanden van het huisje uitgeklapt om de boormast boven het boorgat te brengen. De plekken waar geboord wordt zijn na tien tot vijftien jaar uitgeput. Elk jaar komen er ongeveer 10 nieuwe bij. De gehandhaafde oude zouttorens worden als industriële monumenten beschouwd.

Wie over de zoutwinning, vroeger en nu, meer wil weten kan terecht in het Zoutmuseum in Delden.

Oude zouttoeren in het Twentse landschap foto L.N.